

**2020-
2023**

**STUDIJŲ KOKYBĖS
VERTINIMŲ
APŽVALGA**

2023 m rugpjūtis

Apžvalgą rengė:

- Aušra Leskauskaitė
- Paulius Zolubas
- Austėja Pliupelytė
- Kristina Sutkutė
- Aurelija Valeikienė

Pasiūlymus ir komentarus prašome siųsti kokybe@skvc.lt

Visos vertinimo išvados, studijų kryptių vertinimo apžvalgos ir analizės: www.skvc.lt

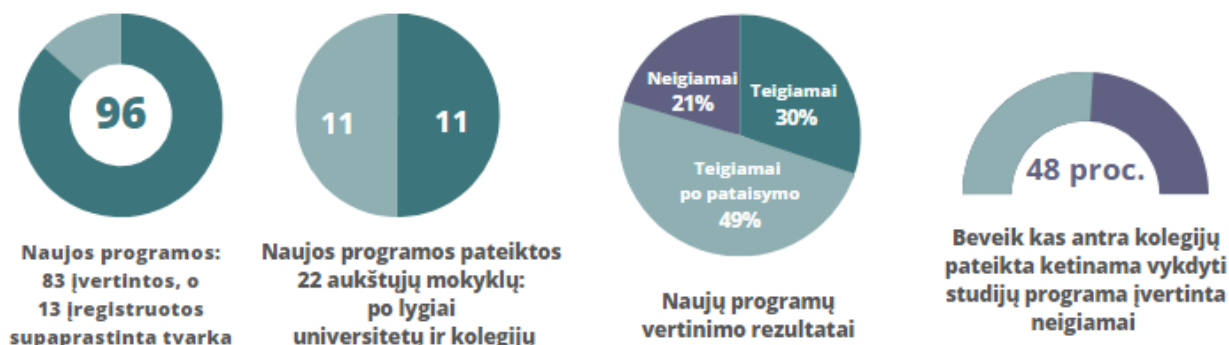
© Studijų kokybės vertinimo centras, 2023

Turinys

PAGRINDINĖS ĮŽVALGOS.....	3
Studijų kryptių vertinimas	4
Studijų kryptių vertinimas skaičiais	4
Vertinimo rezultatai pagal vertinamąsias sritis	6
Vertinimo balų vidurkiai	8
Programų skaičiaus kaita	9
Apžvalga pagal vertinamąsias sritis	10
Studijų tikslai, rezultatai ir turinys.....	10
Mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos.....	11
Studentų priėmimas ir parama	11
Studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas	12
Dėstytojai	13
Studijų materialieji ištekliai	14
Vidinio kokybės užtikrinimo sistemos	14
Pagrindiniai akcentai	15
Strateginės rekomendacijos kryptių vystymui	15
Kas vyksta po vertinimų?	16
Apibendrinimas.....	16
Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimas	18
Ketinamų vykdyti studijų programos skaičiais	18
Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatai	20
Ketinamų vykdyti studijų programų poreikio pagrindimas	24
Apibendrinimas.....	26

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO REZULTATAI 2020-01-01 - 2023-05-31

Naujos (ketinamos vykdyti) studijų programos

Studijų kryptys

✓ Geriausiai vertinamos sritys	✗ Blogiausiai vertinamos sritys
Kryptys	
- studijų materialieji ištekliai - studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas	- studijų tikslai, rezultatai ir turinys - mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos
Naujos programos	
- studijų materialieji ištekliai - studentų priėmimas ir parama	- studijų tikslai, rezultatai ir turinys - dėstytojai

98% krypčių vertinimo grupių yra tarptautinės, visos jos sudaromos iš akademikų bei veiklos ir studentų atstovų

3 geriausiai įvertintos krypčių grupės: veterinarijos mokslai, visuomenės saugumas ir fiziniai mokslai

Pagrindinės rekomendacijos tobulinimui

Siūlymai tarptautiškumo plėtrai

- Didinti dėstytojų ir studentų mobilumą
- Pritraukti užsienio dėstytojų ir tyrėjų
- Bendradarbiauti su užsienio institucijomis mokslo srityje

Kitos rekomendacijos

- Plėtoti aukšto lygio mokslinę veiklą, susietą su studijomis
- Formalizuoti kontaktus su absolventais ir išoriniais socialiniais partneriais bei sistemingiau stebėti absolventų karjerą

Studentai

- Ieškoti sprendimų dėl mažėjančio studentų skaičiaus
- Kai kuriose kryptyse - spręsti klausimą dėl didelio skaičiaus nutraukiančių studijas

Dėstytojai

- mažinti krūvį
- skirti didesnę dėmesį didaktiniam pasiruošimui
- tobulinti užsienio kalbos žinias

STUDIJŲ KRYPTIŲ VERTINIMAS

Studijų kryptių vertinimo tikslas – įvertinti visas tos pačios krypties studijas, vykdomas visose aukštosiose mokyklose vienu metu ir nustatyti tiek aukštųjų mokyklų pajėgumus vykdyti krypties studijas, tiek ir kryptyje vykdomų programų pasiūlos racionalumą, kokybės užtikrinimo veiksmingumą ir kitus svarbius studijų įgyvendinimo bei visuomenės, darbo rinkos poreikių tenkinimo aspektus.

Studijų kryptių vertinimas skaičiais

2020 m. rudenį Studijų kokybės vertinimo centras (toliau – Centras) pradėjo naują studijų vertinimo ciklą – vietoje vykdomų pavienių studijų programų vertinimo pradėti vertinti studijų programų klasteriai pagal kryptis. Iki 2026 m. pabaigos planuojama įvertinti visas 109 studijų kryptis, kurias numato dabartinis studijų klasifikatorius.

Įvertinta 41 proc.
visų studijų kryptių
(45 iš 109)

Šis ekspertinis vertinimas vykdomas, vadovaujantis 2019 m. liepos 17 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-835 patvirtintais Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašu ir Studijų krypties studijų vertinamosiomis sritimis ir rodikliais, taip pat 2019 m. gruodžio 31 d. Centro direktoriaus įsakymu Nr. V-149 patvirtintais Studijų kryptių išorinio vertinimo metodika bei Studijų kryptių išorinio vertinimo planu.

Šioje apžvalgoje bus analizuojami 45 studijų kryptių, dėl kurių akreditavimo sprendimai buvo priimti iki 2023 m. gegužės 31 d. (1 priedas), vertinimo rezultatai.

Analizuojamu laikotarpiu priimti 259 sprendimai dėl atskirų aukštųjų mokyklų studijų kryptių ir pakopų akreditavimo. Įvertintų kryptių studijos vykdomos 14 universitetų ir 16 kolegijų, t. y. vertinimas palietė didžiąją daugumą Lietuvos aukštųjų mokyklų (83 %).

Siekiant nešališko požiūrio platesniame nei nacionalinis kontekste, visų studijų kryptių vertinimui buvo pasitelktos tarptautinės ekspertų grupės, išskyrus Vilniaus kolegijos vertimo krypties studijas,

97% studijų kryptių
vertinimų atliko
tarptautinės
ekspertų grupės

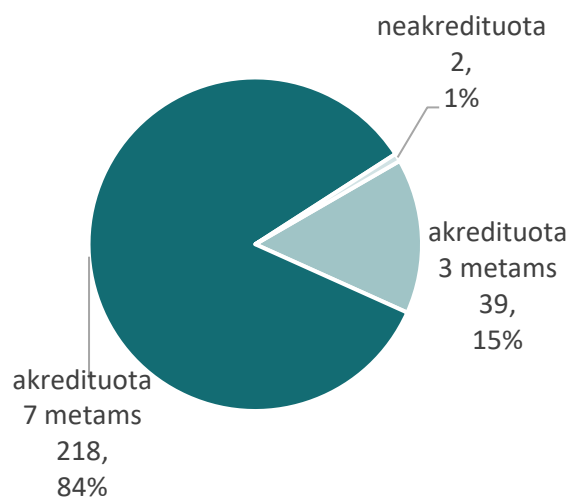
kurias sudaro unikali Lietuvių gestų kalbos vertimo studijų programa, ir kurios vertinimui sudaryta vietos ekspertų grupė. Tarptautinės ekspertų grupės buvo sudarytos iš užsienio ir taip pat įtraukiant vietos vertintojus. **Visų ekspertų grupių darbe dalyvavo studentų atstovai**, kai kurie jų buvo iš užsienio. Beveik visada į vertintojų grupes buvo įtraukiami ir

veiklos pasaulio atstovai: dažniausiai jie atstovavo privatų sektorių, tačiau buvo ir iš viešojo sektoriaus ar nevyriausybių organizacijų.

Dauguma įvertintų studijų krypties ir pakopos studijų buvo akredituotos 7 metų laikotarpiui – 84 proc. Per analizuojamą

84 proc. krypties ir pakopos
studijų akredituotos
7 metams

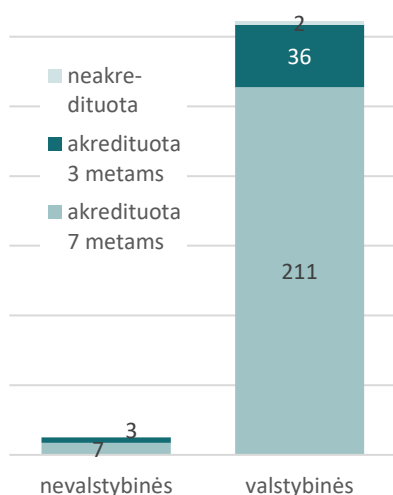
laikotarpį priimti vos du sprendimai neakredituoti krypties ir pakopos studijų, ekspertams nustačius, kad vykdomose studijose yra esminių trūkumų ir aukštosios mokyklos šiuo metu nėra pajėgios minėtų trūkumus pašalinti. Likusiais 15 proc. atvejų priimtas sprendimas krypties ir pakopos studijas akredituoti 3 metų laikotarpiui, per kurį aukštosios mokyklos turi imtis priemonių, kad pašalintų nustatytus trūkumus ir sustiprintų studijų įgyvendinimą siekiant suteikti studijuojantiems studentams pakankamo lygmens studijas (1 pav.) Tokios studijos numatomos dar kartą įvertinti baigiantis 3 metų akreditavimo terminui siekiant nustatyti, ar aukštoji mokykla padarė pakankamą pažangą gerinant studijas. Pirmosios trys 3 metams akredituotos studijų kryptys bus pakartotinai vertinamos 2024 m. pradžioje.

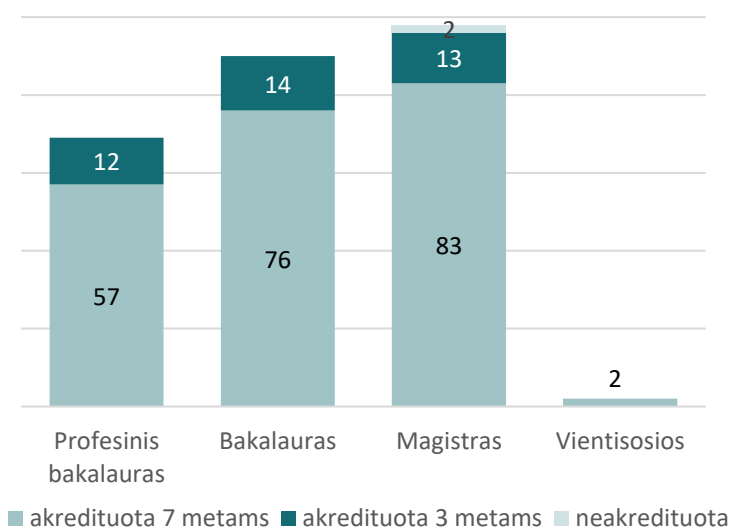
1 pav. Studijų kryptių vertinimo rezultatai

Valstybinėse aukštosiose mokyklose įvertintos 45 kryptių studijos, nevalstybinėse kol kas įvertintos tik 6 kryptių studijos. Pagal vertinimo rezultatus nevalstybinėse aukštosiose mokyklose krypties studijos 3 metams įvertintos 2,5 karto dažniau negu valstybinėse aukštosiose mokyklose (atitinkamai 35 proc. ir 14 proc., 2 pav.).

Žvelgiant į vertintas studijų kryptis pagal pakopas, šiek tiek didesnė dalis 7 metams akredituotų studijų – antrojoje pakopoje (85 proc.) Atitinkamai bakalauro studijose – 84 proc., profesinio bakalauro – 82 proc. Neakreditavimo atvejų pirmosios pakopos studijose nebuvo. Antrosios pakopos studijose pasitaikė du tokie atvejai (3 pav.).

2 pav. Studijų kryptių vertinimo rezultatai aukštosiose mokyklose

3 pav. Studijų kryptių akreditavimo rezultatai pagal pakopas

Vertinimo rezultatai pagal vertinamąsias sritis

Kiekvienos krypties ir pakopos studijos ekspertų įvertintos pagal 7 vertinamąsias sritis: 1) studijų tikslai, rezultatai ir turinys; 2) mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos; 3) studentų priėmimas ir parama; 4) studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas; 5) dėstytojai; 6) studijų materialieji ištekliai; 7) studijų kokybės valdymas ir viešinimas. Kiekviena iš vertinamųjų sričių įvertinama 5 balų skalėje. Studijų kryptis ir pakopa akredituojama 7 metams, jeigu visos vertinamosios sritys yra įvertintos 3-5 balais. Jei bent viena sritis įvertinama 2 balais, kryptis akredituojama 3 metams. Įvertinus 1 balu – krypties ir pakopos studijos neakredituojamos ir baigiamos vykdyti.

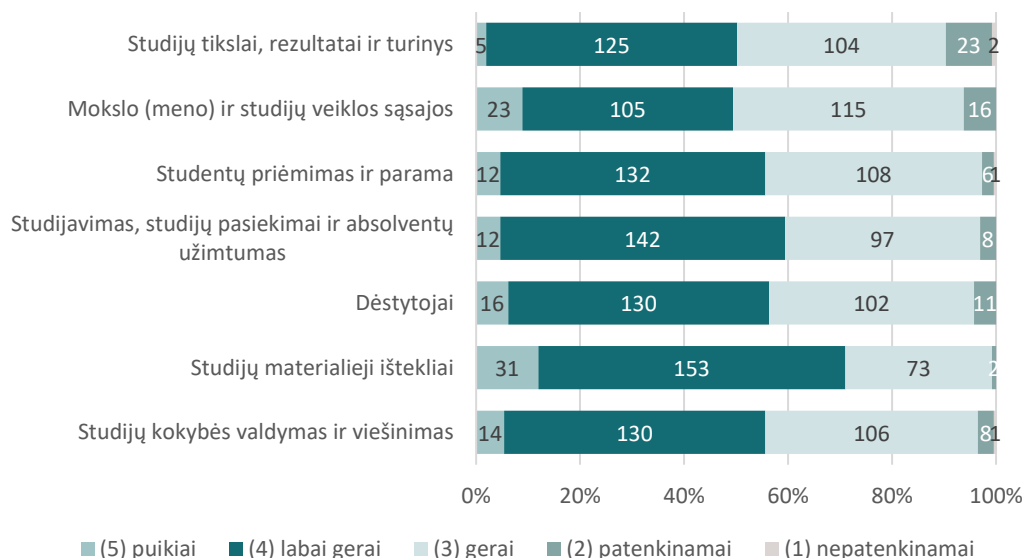
Kryptis vertinę ekspertai daugelį vertinamųjų sričių įvertino 4 balais (*labai gerai, sritis vertinama labai gerai nacionaliniame kontekste ir tarptautinėje erdvėje, be jokių trūkumų*). Taip pat nemaža dalis vertinamųjų sričių buvo vertintos gerai (3 balai), kaip neturinčios esminių trūkumų. Dažniausiai

Geriausiai vertinamos sritys:

- ▶ materialieji ištekliai
- ▶ studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas

4 balais vertintos materialijų ištekliai bei studijavimo, studijų pasiekimų ir absolventų užimtumo sritys. Beje, materialijų ištekliai sritis ekspertų dažniausiai buvo įvertinta ir pačiu maksimaliausiu balu – 5, reiškiančiu, kad pasitelkiami ištekliai yra išskirtinės kokybės. Kitos vertinamosios sritys 5 balais buvo įvertintos retai, pa-

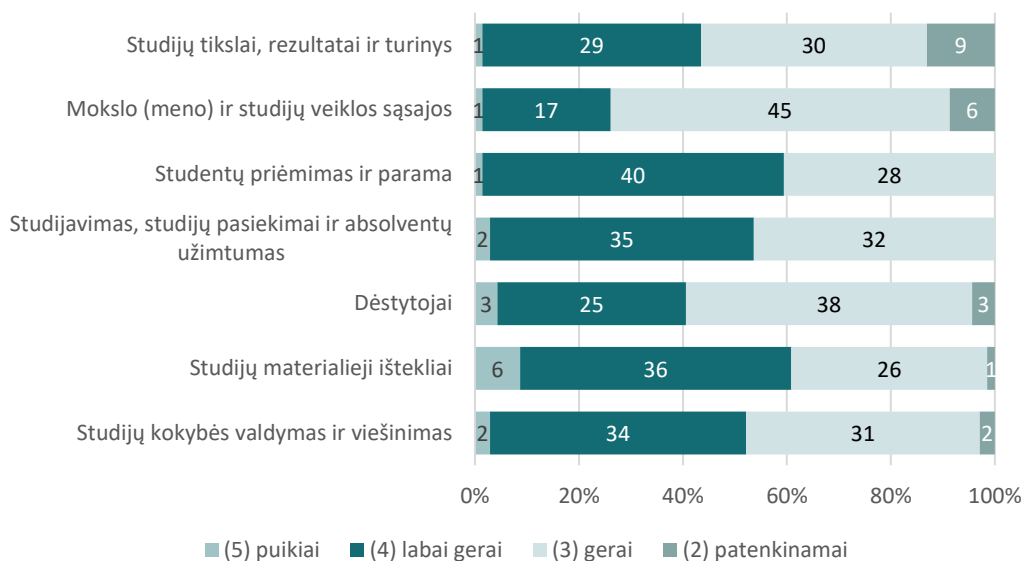
vieniais atvejais. Pažymėtina, kad išskirtinės kokybės pavyzdžių visumoje yra užfiksuota visose vertinamosiose srityse (4 pav.). Bendras kryptių studijų vertinimo balų vidurkis yra 26 balai (iš 35 maksimaliai galimų).

4 pav. Studijų kryptių vertinimo balai pagal vertinamąsias sritis

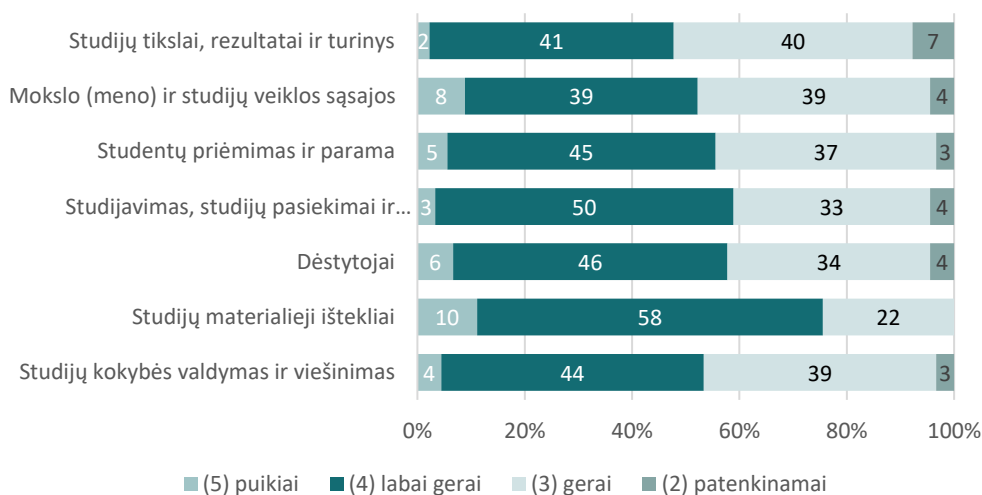
Lyginant profesinio bakalauro ir bakalauro studijas išskirtinės kokybės pavyzdžius, ekspertai, nors ir nedažnu atveju, bet fiksavo visose vertinamosiose srityse.

Išskirtinai gerai įvertintos pirmosios pakopos Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje vykdomos muzikos krypties studijos (33 balai) ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto finansų krypties studijos (32 balai), kurios gavo vienus aukščiausių balų. Koleginių studijų atveju verta išskirti Vilniaus kolegijos muzikos krypties studijas, kurių net trys vertinamosios sritys buvo įvertintos 5 balais.

5 pav. Profesinio bakalauro studijų vertinimo balai pagal vertinamąsias sritis

Profesinio bakalauro studijose aukščiausiai įvertinta sritis yra studijų materialieji ištekliai, 4 balais dažniausiai vertinta studentų priėmimo ir paramos sritis, **bakalauro studijose** – materialieji ištekliai, po jos – studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas. 3 balais profesinio bakalauro studijose dažniausiai vertintos mokslo ir studijų veiklos sąsajos, bakalauro studijose – studijų tikslai, rezultatai ir turinys bei taip pat mokslo ir studijų veiklos sąsajos. Žemiausias balas pirmojoje studijų pakopoje – 2, tačiau yra vertinamųjų sričių, kurios negavo nei vieno dvejeta: studentų priėmimas ir parama bei studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas profesinio bakalauro studijų atveju, materialieji ištekliai – bakalauro studijų atveju (5, 6 pav.). Bakalauro studijos yra vertinamos šiek tiek geriau – jų balų vidurkis yra 25 balai, o profesinio bakalauro – 24 balai.

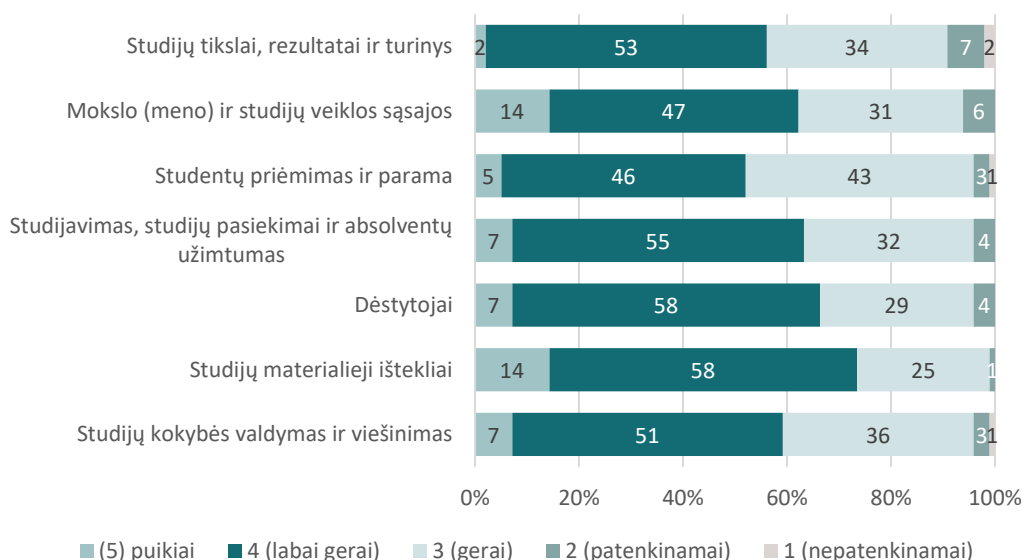

6 pav. Bakalauro studijų vertinimo balai pagal vertinamąsias sritis

Magistrantūros studijų vertinimas džiugina tuo, kad ekspertai visose vertinamosiose srityse universitetuose vykdomas studijas dažniausiai vertina 3-4 balais, o geriausiu 5 balų įvertinimu bent po kartą buvo įvertintos visos vertinamosios sritys.

Antrojoje pakopoje išskirtinai gerai įvertintos Lietuvos muzikos ir teatro akademijos muzikos krypties studijos (33 balai), Vilniaus Gedimino technikos universiteto finansų krypties studijos (32 balai) ir ISM vadybos ir ekonomikos universiteto rinkodaros krypties studijos (32 balai).

Tačiau magistrantūros studijų vertinimas išsiskiria ir tuo, kad du neakreditavimo atvejai susiję būtent su magistrantūros studijomis, kur nepatenkinamas balas buvo skirtas 3 vertinamosiose srityse iš 7. Antrosios pakopos studijos taip pat išsiskiria ir tuo, kad 2 balų įvertinimas, nulemiantis 3 metų akreditaciją, buvo skirtas visose septyniose vertinamosiose srityse, o dažniausiai taip buvo vertinamos studijų tikslų, rezultatų ir turinio bei mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajų vertinamosios sritys (7 pav.). Bendras magistrantūros studijų vertinimo balų vidurkis – 26 balai.

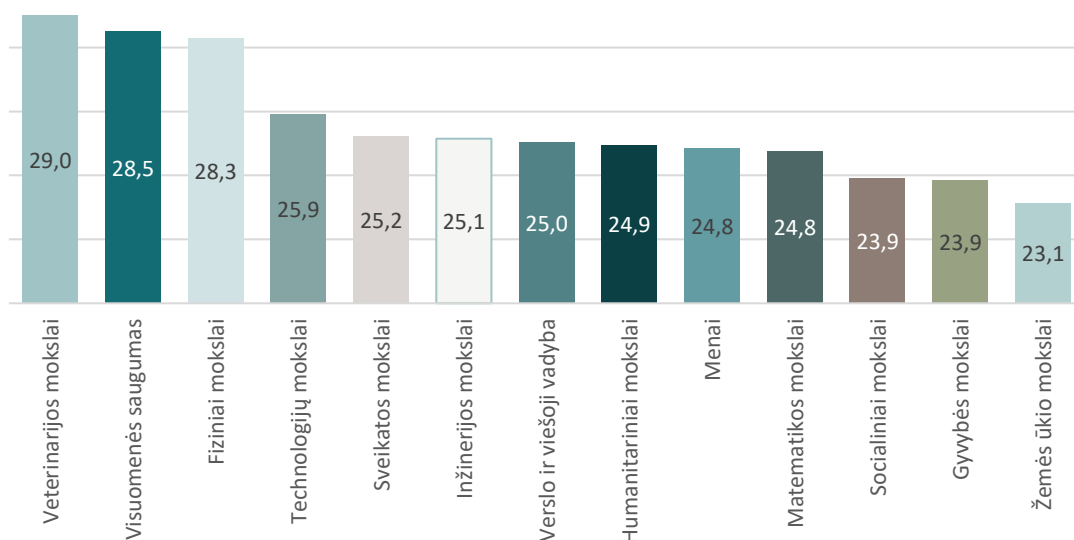

7 pav. Magistrantūros studijų vertinimo balai pagal vertinamąsias sritis

Pažymėtina, kad aukščiausia vidutinė įvertintų studijų kryptių vertinimo balų suma yra ISM Vadybos ir ekonomikos universitete (28,5 balo) ir Vilniaus dailės akademijoje (28,0 balų).

Vertinimo balų vidurkiai

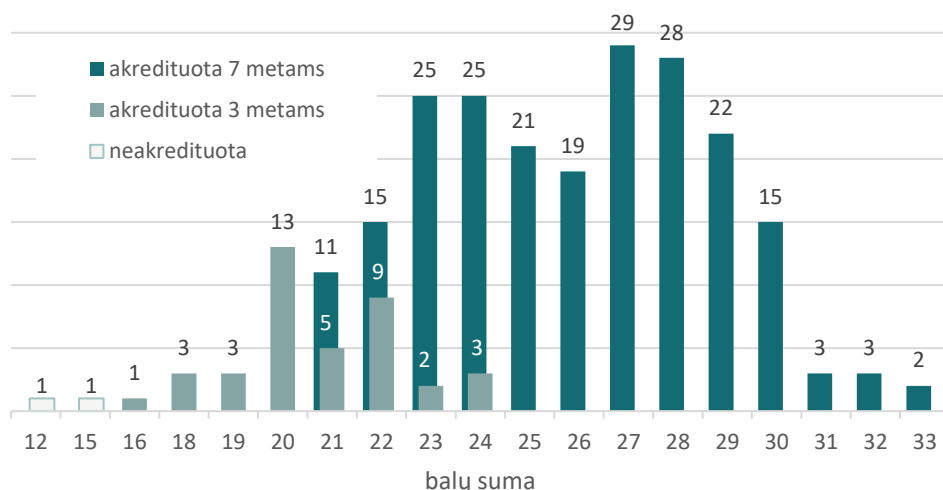
Bendrai imant, geriausiai įvertintos aukštosiose mokyklose vykdomos veterinarijos mokslų, visuomenės saugumo ir fizinių mokslų studijų kryptių grupėms priklausančių kryptių studijos (8 pav.).

8 pav. Vidutinė kryptių vertinimo balų suma atskirose studijų kryptių grupėse

Iš viso priimti 259 studijų krypties ir pakopos akreditavimo aukštojoje mokykloje sprendimai: 39 atvejais – akredituoti 3 metams, 218 atvejų – akredituoti 7 metams, o neakredituoti – 2 atvejais. Tais atvejais, kai studijų

kryptis aukštojoje mokykloje akredituota 7 metams, dažniausia vertinimo balų suma buvo 27 ar 28 (29 ir 28 vertinimų atvejais, atitinkamai), t.y. dauguma iš septynių vertinamųjų sričių buvo įvertinta geriau, negu vidutiniais 3 balais. Nemažai at-

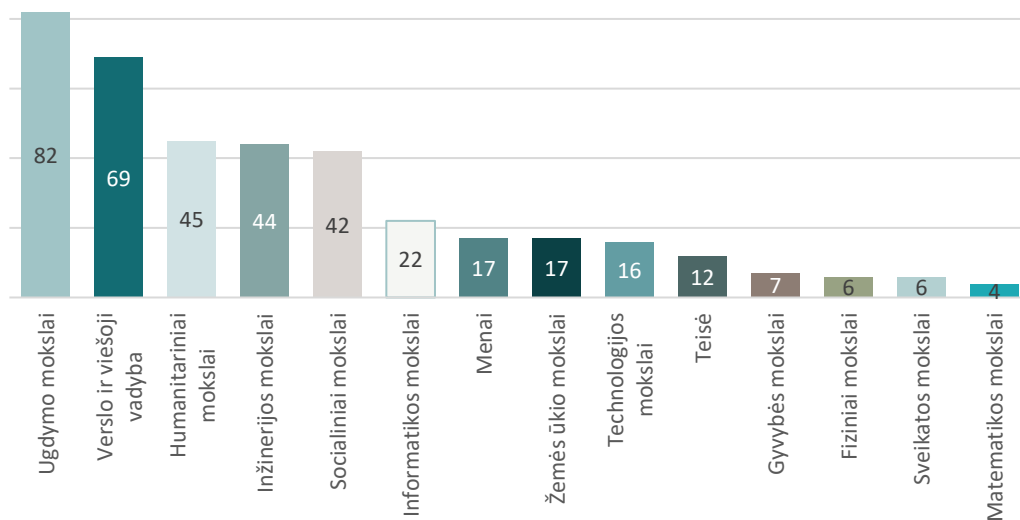
9 pav. Studijų kryptių aukštosiose mokyklose vertinimo balų suma

vejų bendra vertinimo balų suma sudarė 23 ar 24 balus (po 25 kartus), tai reiškia, kad geriau, negu vidutiniais 3 balais buvo įvertintos viena ar kelios vertinamųjų sričių (9 pav.).

Programų skaičiaus kaita

Akcentuotina, kad **nuo 2020 m. mažėjo ir bendras vykdomų studijų programų skaičius aukštosiose mokyklose**. Nuo 2020 m. aukštosios mokyklos išregistravo 387 studijų programas. Tai susiję su mažėjančiu studentų skaičiumi, kuomet nesurenkamos studentų grupės arba apskritai studijų programos nesulaukia stojančiųjų dėmesnio, taip pat su aukštųjų mokyklų tinklo pertvarka – Vytauto Didžiojo universitetui prisijungus Lietuvos edukologijos universitetą, kurio studijų programos baigus paskutiniams studentams buvo išregistruotos. Taigi, daugiausiai buvo išregistruota ugdymo mokslų

studijų kryptių grupės studijų programų – net 82. Taip pat nemažai išregistruota verslo ir viešosios vadybos studijų kryptių grupės programų – 69, humanitarinių mokslų – 45, inžinerijos mokslų – 44, socialinių mokslų – 42 (10 pav.)

10 pav. Išregistruotų studijų programų skaičius

Apžvalga pagal vertinamąsias sritis

Studijų tikslai, rezultatai ir turinys

Ekspertų vertinimu Lietuvos aukštųjų mokyklų siūlomos studijų programos leidžia studentams įgyti žinių ir įgūdžių, reikalingų studijų programų tikslams pasiekti. Pažymima, jog **studijų tikslai, rezultatai ir turinys** yra tarpusavyje suderinti, kas leidžia užtikrinti nuoseklų mokymosi procesą ir kompetencijų įgijimą, o pirmos ir antrosios pakopos studijos yra atitinkamai subalansuotos pagal sudėtingumo lygį. Pastebima, jog studijų programų tikslai yra suderinti su aukštųjų mokyklų strategijomis ir vertybėmis bei atliepia darbo rinkos ir visuomenės poreikius nacionaliniu ir regioniniu mastu.

Studijų planai yra atnaujinami bandant prisitaikyti prie technologijų raidos į studijų programas įtraukiant pakankamai naujų temų, tokių kaip skaitmeninimas, inovacijos ir tvarumas, tačiau ekspertai atkreipia dėmesį, jog šioms sritims sparčiai besivystant reguliarus ir nuolatinis programų tobulinimas yra labai svarbus. Dėl sparčių pokyčių

Pabrėžiama nuolatinio programų tobulinimo, siekiant atliepti naujoves, svarba

Studentų judumo klausimas dažnai nėra išspręstas

visuomenėje ekspertai išskiria ir mokslinių tyrimų bei minkštųjų įgūdžių plėtojimo, tarpdiscipliniškumo svarbą, kas ne visuomet akcentuojama vertinamų kryptių studijose. Dauguma studijų programų suteikia galimybę studentams individualizuoti savo studijas, tačiau individualizuojant studijas reikėtų spręsti ir įvairesnių mobilumo programų (būdų) klausimą.

Mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos

Mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos – tai nauja vertinamoji sritis, kurios, kaip atskiros, nebuvo anksčiau vykdytame studijų programų vertinime. Mokslinės veiklos aspektai dažniausiai buvo įvertinami analizuojant studijų programos vykdymui pasitelkiamo personalo sritį. Nors yra pažymima, kad apskritai vertinamų kryptių studijų turinys yra dažniausiai suderintas su naujausiais mokslo ir technologijų pasiekimais, mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajų srityje ekspertai išskiria nemažai tobulintų aspektų.

Mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajų srityje yra nemažai tobulintų aspektų

Aukštosiose mokyklose yra pastebimas nevienodas mokslinės veiklos lygis ir dėstytojų, turinčių daktaro laipsnį, skaičius. **Trūksta mokslinių publikacijų**, skelbiamų žinomuose ir prestižiniuose mokslo leidiniuose. Jų skaičius išlieka ribotas ir dažnai apsiriboja nacionaliniu lygiu. Tai ypač problematiška toms studijų kryptims, kuriose doktorantų nėra arba yra nedaug. Minima, jog tiek dėstytojai, tiek studentai dalyvauja mokslinėje veikloje, apimančioje tarptautinius projektus, konferencijas, bendradarbiavimą su išoriniais partneriais ir kitas formas, tačiau studentų įtraukimas į mokslinę veiklą ir taikomąjį mokslą daugiausiai vyksta paskutiniaisiais studijų metais, rengiant baigiamąjį darbą arba atliekant profesinę praktiką. Svarbu, kad aukštosiose mokyklose būtų plėtojama aukšto lygio mokslinė veikla, susijusi su studijomis, ir į kurią būtų daugiau įtraukiami gabiausi studentai, ypač magistrantūroje.

Tuo tarpu, lyginant su tarptautine praktika, **dėstytojų dėstymo krūvis dažnai yra per didelis**, kas taip pat sąlygoja nepakankamą įsitraukimą į konkurencingą tarptautiniu mastu mokslinę veiklą. Nors dauguma aukštųjų mokyklų stengiasi vykdyti tarptautiškumo veiklas bendradarbiavimo su užsienio partneriais pagrindu, ekspertai neranda įrodymų, kad bendradarbiavimo ryšiai būtų naudojami siekiant toliau plėsti mokslinės veiklos galimybes dalyvaujant finansuojamuose mokslinių tyrimų projektuose. Dėl šių aspektų **ekspertai rekomenduoja taikyti įvairias priemones**: įgyvendinti aiškius strateginius planus, susijusius su moksline (meno) veikla į ją įtraukti visą aukštojo mokslo bendruomenę, dėti daugiau pastangų pritraukiant tyrėjus iš užsienio ir taip skatinant konkurencingumą, stengtis plėsti bendradarbiavimo apimtį su užsienio institucijomis, surandant daugiau bendrų projektų mokslo srityje.

Studentų priėmimas ir parama

Ekspertų yra bendrai pastebima, jog **studentų priėmimas** į studijų kryptis yra vykdomas sklandžiai, sąžiningai ir atvirai, o atrankos ir priėmimo kriterijai yra tinkami ir aiškūs. Užsienio kvalifikacijų, dalinii studijų ir neformaliojo bei savarankiško mokymosi pripažinimo procedūros yra apibrėžtos, tačiau informacija apie procesą galėtų būti potencialiems studentams pateikta skaidriau. Kalbant apie **paramą studentams**, yra identifikuojamas efektyvus ir nuoseklus akademinis konsultavimas, finansinės, socialinės ir psichologinės paramos sistemos, kurios yra plačiai skelbiamos ir naudojamos. Egzistuoja infrastruktūra ir ištekliai studentams su fizine negalia. Studentai apie šią paramą

Aukštosiose mokyklose įdiegtos aiškos pripažinimo procedūros, bet pastebimas informacijos apie jas trūkumas

yra gerai informuoti, reikalinga informacija lengvai prieinama. Vis tik, yra pastebima, jog paramos, skirtos studentams iš socialiai pažeidžiamų grupių, lygis skirtingose aukštosiose mokyklose varijuoja.

Kaip esminį trūkumą ekspertai išskiria **žemą studentų tarptautinį judumą** tiek atvykstančių, tiek išvykstančių studentų atžvilgiu (išskyrus bioinžinerijos studijų kryptyje, kurioje dėl studijų patrauk-

**Ekspertai išskiria
žemą studentų
tarptautinį judumą**

lumo į Lietuvą atvykstančių studentų yra daugiau nei išvykstančių). Nors aukštosios mokyklos informuoja apie įvairias tarptautinio judumo galimybes studentams, tačiau jomis pasinaudojančių studentų nėra daug.

Dalis studentų dar studijų metu susiranda darbą ir tai neigiamai veikia jų galimybes išvykti mainų į užsienį. Pasitaiko atvejų, kai pagal mainų programas studijavę studentai, grįžę į savo aukštąją mokyklą susiduria su užsienyje sukauptų studijų kreditų įskaitymo problemomis, kas taip pat neigiamai veikia kitų studentų suinteresuotumą aktyviau naudotis akademinių mainų programomis. **Kaip dalinį problemos sprendimą ekspertai siūlo naudoti virtualų mobilumą.** Taip pat **siūloma daugiau dalykų dėstyti ir užsienio kalba, organizuoti kultūros kursus**, leidžiančius pasisuošti studijoms ir gyvenimui kitoje kultūrinėje aplinkoje.

Ekspertai atkreipia dėmesį į mažėjantį studentų skaičių, kas gali trukdyti aukštojo mokslo plėtrai ateityje. Pasitaiko atvejų, kai nesurenkamas pakankamas norinčių studijuoti studijų programoje skaičius arba priėmimas į programą vykdomas tik kas antrus metus. Tai kelia grėsmę programoms vykdančių fakultetų ar katedrų stabiliam darbui, o ilgainiui su parengtų specialistų trūkumu gali susidurti verslo, pramonės įmonės ir organizacijos. Todėl tiek aukštosios mokyklos, tiek ir valdžios institucijos raginamos dėti pastangas pritraukiant pakankamus studentų srautus į Lietuvai svarbias kryptis, skirti joms tikslines studijų vietas, užtikrinti tinkamą finansavimą. Ekspertai skatina aukštąsias mokyklas glaudžiau bendradarbiauti su socialiniais partneriais ir darbdaviais, kuriant patrauklias darbo vietas studentams. Taip pat, tam tikroje srityje (pvz., verslas, religijos studijos) vyrauja didelis studijas nutraukusių studentų skaičius, o aukštosios mokyklos nepakankamai išsamiai nagrinėja to priežastis ir imasi atitinkamų priemonių šiam reiškiniui valdyti.

**Mažėjantis studentų
skaičius gali stabdyti
aukštojo mokslo plėtrą**

Studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas

Studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas ekspertų vertinamas teigiamai, pažymint, jog vertinamose studijų kryptyse mokymo ir mokymosi procesas atsižvelgia į studentų poreikius ir leidžia jiems pasiekti numatytus studijų rezultatus. Studijų metodai yra orientuoti į studentą,

**Sunku identifikuoti išskirtinius
studentų pasiekimus, nes
nemaža dalis baigiamųjų darbų
vertinama maksimaliu balu.**

o studentų pasiekimų vertinimo metodai įvairūs ir atitinkantys pirmosios ir antrosios pakopos studijas. Vis tik pastebima ir pernelyg didelė proporcija baigiamųjų darbų, kurie yra įvertinti maksimaliu balu. Dėl tokios praktikos labai sunku identifikuoti išskirtinius studentų pasiekimus. Aukštosios mo-

kyklos suteikia standartines sąlygas, užtikrinančias galimybę studijuoti specialijų poreikių turintiems studentams. Vertinamų kryptių absolventų įsidarbinimo rodikliai yra aukšti, išskyrus tam tikrų aukštųjų mokyklų verslo studijų krypties absolventus.

Apibendrinant, darbdaviai yra patenkinti studijas baigusių studentų kompetencijų lygiu. Vis tik, **ekspertai įžvelgia nesuderinamumą tarp aukštųjų mokyklų noro palaikyti glaudžius ryšius su alumnais ir socialiniais partneriais bei konkrečių veiksmų tam įgyvendinti nebuvimo**. Su suinteresuotomis šalimis palaikomas kontaktas dažnai yra neformalus, fragmentiškas, paremtas asmeninėmis iniciatyvomis. Remiantis šia įžvalga, ekspertų grupės vieningai rekomenduoja vystyti formalesnį kontaktą su absolventais ir išoriniais socialiniais partneriais bei užsiimti sistemingesniu absolventų karjeros stebėjimu. Tai ypač svarbu norint gauti patikimus duomenis, reikalingus gerinti studijų procesą.

Dėstytojai

Ekspertai sutartinai įvardija, kad aukštųjų mokyklų **dėstytojai** yra aukštos kvalifikacijos, entuziastingi ir motyvuoti. Santykiai tarp dėstytojų ir studentų yra puikūs ir glaudūs. To pasekmė – aukšta studentų motyvacija ir pasitenkinimas. Vis dėlto nevienareikšmiai vertinami yra dėstytojų kompetencijų įgijimo ir kvalifikacijų kėlimo procesai. Ekspertai pastebi, kad **aukštosiose mokyklose turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys dėstytojų didaktiniam pasiruošimui, šių kompetencijų ugdymui ir tobulinimui**. To reikia, kad dėstytojai būtų geriau pasirengę dirbti su studentais, naudotų įvairesnius ir inovatyvius studijų bei pasiekimų vertinimo metodus. Atkreipiamas dėmesys, kad tik keliose aukštosiose mokyklose dėstytojo didaktinėms kompetencijoms ugdyti yra skiriamas didesnis dėmesys, todėl siūloma dalintis patirtimi ir panašias praktikas diegti visose aukštosiose mokyklose. Taip pat ekspertai pastebi, kad, nepaisant aukštųjų mokyklų sudaromų sąlygų dėstytojų kompetencijų tobulinimui, dėstytojų dalyvavimas įvairiuose mokymuose yra nepakankamai aktyvus ir formaliai integruotas į dėstytojų veiklos planus.

Pastebima, kad dėstytojai yra aukštos kvalifikacijos, entuziastingi ir motyvuoti

Taip pat yra **įvardijamas žemas dėstytojų tarptautinis mobilumas**. Tai tiesiogiai susiję ir su jų vykdomos mokslinės veiklos rezultatais, tyrimų rezultatų publikavimu nacionaliniuose mokslo leidiniuose. Rekomenduojama siūlyti įvairius mobilumo tipus, pritaikytus prie individualių poreikių ir skirtingų sąlygų (virtualios, hibridinės, trumposios mobilumo programos ir kt.), kas potencialiai padidintų įsitraukimą. Ekspertai pažymi, kad gana žemą mobilumą, ypač kolegijų sektoriuje, vis dar lemia ir nepakankamo lygio dėstytojų anglų kalbos žinios. Todėl ekspertai ragina auštąsias mokyklas sudaryti sąlygas dėstytojams gilinti užsienio kalbos žinias. Vizituojančių dėstytojų ir mokslininkų iš užsienio skaičius ir jų įsitraukimas į studijų programų tobulinimą yra žemas, kas gali turėti įtakos studijų programų kokybei. Atvykstančių akademikų mobilumas turėtų būti skatinamas, vystant bendrą mokslinę ir/ar projektinę veiklą bei organizuojant tarptautines konferencijas, kas galėtų padėti į studijų programas pritraukti daugiau kviestinių dėstytojų. **Reikia gerinti dėstytojų anglų kalbos įgūdžius, ypač kolegijose**.

Ekspertai taip pat rekomenduoja aukštosioms mokykloms sudaryti sąlygas dėstytojams dirbti pilnu etatu, padidinti dėstytojų rotaciją, palaikyti sveiką jaunų ir vyresnių dėstytojų balansą ir labiau integruoti doktorantus, kad šie galėtų efektyviau vykdyti mokslinius tyrimus ir plėtoti dėstytojo karjerą. Toks pusiausvyros išlaikymas, pasak ekspertų, svarbus studijų kokybei.

Studijų materialieji ištekliai

Studijų materialieji ištekliai, ekspertų teigimu, vertintose aukštosiose mokyklose yra tinkami vykdyti studijas. Turimos materialinės bazės ir informacinių technologijų infrastruktūra, apimanti auditorijas, bibliotekos išteklius ir programinę įrangą, patenkina studentų ir dėstytojų poreikius. Ekspertų grupės rado įrodymų, jog per pandemijos laikotarpį buvo veiksmingai pereita prie nuotolinių studijų ir užtikrinta prieiga prie nuotolinių išteklių. Tam padėjo organizuotas institucinis palaikymas tiek dėstytojams, tiek studentams. Toliau plečiant ir atnaujinant studijų kryptių išteklius, ekspertai rekomenduoja aukštosioms mokykloms skirti pakankamai lėšų atskiroms laboratorijoms ir projektams. Be to, galėtų būti stipresnis bendradarbiavimas su socialiniais partneriais mokslinei ir studijų veiklai naudojant jų patalpas.

Pandemijos laikotarpiu veiksmingai pereita prie nuotolinių studijų

Vidinio kokybės užtikrinimo sistemos

Ekspertų pagyros dažnai išsakomos dėl aukštosiose mokyklose sukurtų **vidinio kokybės užtikrinimo** sistemų, kurios yra išsamiai aprašytos, taikomos visos aukštosios mokyklos mastu, tuo rūpinasi atitinkami padaliniai, renkantys ir analizuojantys su studijomis susijusius duomenis, veikia studijų programų ar kryptių komitetai, kurie tiesiogiai atsakingi už studijų įgyvendinimą, priežiūrą ir tobulinimą. Į vidinį kokybės užtikrinimą įtraukiami studentai, darbdaviai, kiti socialiniai partneriai, stengiamasi atliepti darbo rinkos poreikius. Pažymima, kad kolegijų bendradarbiavimas su regiono darbdaviais, socialiniais partneriais yra itin ryškus.

Studentai ir socialiniai partneriai įtraukiami į vidinį kokybės užtikrinimą

Taip pat, daugeliu atveju, informacijos apie studijas, jų vertinimo ir tobulinimo procesus ir rezultatus rinkimas ir viešinimas yra tinkamas. Dažniausia grįžtamojo ryšio rinkimo forma yra anonimiškai administruojamos apklausos. Gana dažnai aptinkama konkrečių pavyzdžių, kaip, reaguojant į studentų ir kitų suinteresuotų šalių apklausas, studijų procesuose yra daromi pakeitimai. **Nors apklausos yra sistemiškai analizuojamos, studentų aktyvumas yra gana žemas.** Ekspertai atkreipia dėmesį, kad tiek studentai, tiek ir socialiniai partneriai dažnai išsako pastebėjimą, kad suinteresuotumas dalyvauti apklausose mažėja dėl to, kad jiems nėra teikiamas grįžtamasis ryšys apie apklausų rezultatus bei veiksmus apie tai, kaip apklausų rezultatais yra pasinaudojama, kokie pokyčiai yra vykdomi. Tad aukštosioms mokykloms rekomenduojama gerinti komunikaciją ir su studentais bei išoriniais partneriais aptarti apklausų rezultatus bei informuoti apie priimtus sprendimus, numatomus vykdyti arba jau įgyvendintus pokyčius, kuriuos nulėmė apklausų, aptarimų rezultatai.

Pažymima, jog institucijos, siekdamos pagerinti studentų mokymosi patirtį, paprastai reaguoja į studentų atsiliepimus, tačiau pernelyg pasikliauja neformaliais jų surinkimo būdais, o grįžtamojo ryšio ratas tarp studentų, išorės partnerių ir aukštosios mokyklos nėra pilnai uždarytas. Taipogi, ne visada yra aišku, kaip kai kurios aukštosios mokyklos nagrinėja skundus. Apibendrinant, **studijų kokybės valdymas ir viešinimas** aukštosiose mokyklose funkcionuoja gerai, o pagrindiniai tobulinti aspektai yra susiję su formalesnių procesų diegimu.

Pagrindiniai akcentai

Išanalizavus įvertintų studijų krypčių išorinio vertinimo išvadas bei studijų krypčių apžvalgas, galima apibendrintai teigti, jog **dažniausiai ekspertai teigiamai vertino**:

- studijų programų turinio, tikslų, rezultatų ir vertinimo metodų dermę;
- aiškius atrankos ir priėmimo į studijas kriterijus;
- studentams teikiamą akademinę, finansinę ir psichologinę paramą;
- darbdavių pasitenkinimą absolventų kompetencijų lygiu;
- dėstytojų kvalifikaciją ir motyvaciją;
- tinkamus studijų išteklius (materialioji ir informacinių technologijų infrastruktūra, apimanti auditorijas, bibliotekos išteklius ir programinę įrangą);
- pakankamai struktūrizuotas vidinės kokybės užtikrinimo sistemas.

Kaip labiausiai **tobulintinas sritis ekspertai išskyrė**:

- žemą dėstytojų ir studentų tarptautinį mobilumą;
- neryškų dėstytojų ir studentų įsitraukimą į mokslinę veiklą tarptautiniu lygmeniu;
- žemą dėstytojų dalyvavimą kompetencijų tobulinime;
- nežymų užsienio dėstytojų ir mokslininkų pritraukimą į Lietuvą;
- tam tikrose kryptyse mažėjantį studentų skaičių (taip pat didelį nutraukusių studijas studentų skaičių ir neanalizuojamas to priežastis);
- nenuoseklų ryšį su socialiniais partneriais;
- nenuoseklų absolventų karjeros stebėjimą;
- nebaigtą grįžtamojo ryšio ratą.

Strateginės rekomendacijos krypčių vystymui

Ekspertų grupių suformuluotos **strateginės rekomendacijos, skirtos aukštojo mokslo institucijų vadovybei** dažniausiai akcentuoja svarbą skatinti studentų ir dėstytojų tarptautinį judumą ir mokslinės veiklos strategijos įdiegimo svarbą. Mokslinės veiklos strategijos turėtų kelti moksliškumo lygį, pritraukti investicijas, reikalingas vykdyti aukštos kokybės, tarptautiniu mastu pripažintus mokslinius tyrimus, kas leistų generuoti daugiau patentų, inovacijų ir publikacijų tarptautiniuose prestižiniuose žurnaluose. Strategija taip pat turėtų pritraukti pasižymėjusius mokslininkus ir studentus iš užsienio bendriems projektams ar kitoms iniciatyvoms. Ekspertai papildomai nurodo, jog studijų programose galėtų atsispindėti daugiau studijų rezultatų, susijusių su įgūdžiais, reikalingais atlikti mokslinius tyrimus, taip pat labiau turėtų būti atspindimi mokymosi visą gyvenimą principai. Būtų galima paminėti ir rekomendacijas plačiau naudoti anglų kalbą studijų procese ir baigiamuosiuose darbuose, didinti finansinę paramą studijuojantiems ne valstybės finansuojamose studijų vietose, užmegzti sistemingesnius ir labiau formalizuotus ryšius su absolventais, ypač dėl įsidarbinimo sekimo ir jų įgytų įgūdžių aktualumo profesinėje veikloje.

Strateginės rekomendacijos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai apima dėstytojų darbo krūvio mažinimo ir atlyginimo didinimo klausimus, siekiant skatinti daugiau laiko skirti profesiniam tobulėjimui ir mokslinei veiklai, ypač atsižvelgiant į jaunus mokslininkus,

pradedančius savo akademinę karjerą. Ekspertai atkreipia dėmesį ir į spartų studentų gretų mažėjimą, kuris galėtų būti dalinai kompensuotas didinant studentų iš užsienio skaičių ir, taip pat, skatinant bendradarbiavimą regioniniu mastu, apjungiant skirtingų aukštųjų mokyklų finansinius, studijų ir mokslo bazių, technologinius ir skaitmeninius išteklius, taip atsisakant konkurencijos tarp nedidelį studentų skaičių turinčių studijų programų. Ekspertai skatina valdžios institucijas remti aukštąsias mokyklas tarptautinio bendradarbiavimo srityje, ypač studentų mobilumo ir užsienio studentų pritraukimo į Lietuvą klausimais. Studijų programos gali būti išplėtos kuriant Europos tarpdisciplininių studijų programų tinklą apjungiant technologijų, socialinių mokslų ir kitas studijų kryptių grupes, pritraukiant jaunus mokslininkus bei studentus iš užsienio ir didinant mokslo pritaikomumą visuomenei. Galiausiai, yra patariama, kiek įmanoma, didinti valstybės ir privačių įmonių finansuojamų studijų vietų skaičių.

Kas vyksta po vertinimų?

Įsigaliojus Studijų kokybės vertinimo centro sprendimui dėl studijų krypties akreditavimo, pradama vykdyti paskesnė veikla, kurios metu aukštosios mokyklos pagal ekspertų pateiktas rekomendacijas turi nusimatyti atitinkamos studijų krypties pagal pakopas tobulinimo priemones ir jas įgyvendinti. Įgyvendindamos numatytas veiklos tobulinimo priemones, aukštosios mokyklos turėtų parengti išorinio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo pažangos ataskaitą, viešinti ją savo interneto svetainėje bei pateikti Centrai Studijų kryptių vertinimo metodikoje nustatytais terminais.

Apibendrinimas

Apibendrinant per pirmuosius 3 metus įvertintų kryptių studijas, galima teigti, kad Lietuvos aukštosiose mokyklose vykdomos studijos yra pakankamai kokybiškos, nors jose netrūksta tobulintinų dalykų. **Dauguma studijų kryptių yra akredituojamos 7 metų terminui, tačiau verta pastebėti, kad dauguma įvertintų studijų kryptių yra įvertintos gan vidutiniškai.** Nors dominuojantis vertinamųjų sričių įvertinimas yra 4 balai, tačiau bendroje sumoje nuo 21 iki 27 balų įvertintų atvejų (kai visos ar bent viena sritis įvertinta gerai, t.y. 3 balais) sudaro 74 proc. visų įvertintų studijų kryptių (skaičiuojant atskirai pagal aukštąją mokyklą, studijų kryptį ir pakopą). Pažymėtina, kad išskirtinai gerai įvertintos LMTA vykdomos muzikos krypties studijos, Vilnius TECH finansų krypties studijos ir ISM vadybos ir ekonomikos universiteto rinkodaros krypties studijos, gavusios 32-33 balus.

Ekspertai teigia, kad Lietuvos aukštųjų mokyklų siūlomose studijų programose yra gana gerai suderinti studijų tikslai, rezultatai ir turinys. Studijos užtikrina nuoseklų mokymosi procesą ir kompetencijų įgijimą. Studijų programos atliepia darbo rinkos ir visuomenės poreikius, tačiau reikalauja reguliaraus ir nuolatinio tolesnio tobulinimo, studijų personalizavimo galimybių išplėtimo.

Nors aukštosios mokyklos stengiasi sudaryti sąlygas įsitraukti į taikomąją mokslo veiklą, studentų įsitraukimas yra ribotas ir vyksta tik paskutiniaisiais studijų metais. Tuo tarpu dėstytojų mokslinės publikacijos retai pasirodo prestižiniuose moksliniuose žurnaluose. Dėl šių priežasčių ekspertai rekomenduoja įgyvendinti aiškius strateginius mokslinės veiklos planus, pritraukti daugiau tyrėjų iš užsienio ir plėsti bendradarbiavimo apimtį su užsienio institucijomis, plėtoti su studijomis susijusių aukšto lygio mokslinių tyrimų vykdymą ir jų integravimą į studijas. Pažymėtina, kad siekiant geresnės

mokslinės veiklos rezultatų kokybės ir plėtros, reikėtų neužmiršti ir sistemingos dėstytojų didaktinių kompetencijų kėlimo svarbos.

Studentų priėmimas vykdomas sklandžiai ir sąžiningai, tačiau reikia išsamiau pateikti informaciją apie užsienio kvalifikacijų, dalinių studijų ir neformalaus mokymosi pripažinimą. Parama studentams efektyvi, tačiau socialiai pažeidžiamų studentų parama galėtų būti labiau strategiškai apgalvota. Pagrindiniai trūkumai yra žemas studentų tarptautinis judumas ir mažėjantis studentų skaičius.

Studijų programos atsižvelgia į studentų poreikius ir leidžia jiems pasiekti numatytus rezultatus, o mokymosi metodai yra orientuoti į studentą. Darbdaviai yra patenkinti studijas baigusių studentų kompetencijų lygiu, tačiau ekspertai pastebi, kad aukštosios mokyklos galėtų užtikrinti labiau formalizuotus ryšius su alumnaais ir socialiniais partneriais patikimesniems duomenims gauti.

Aukštųjų mokyklų vidinės studijų kokybės užtikrinimo sistemos yra tinkamos, grindžiamos nuolatine stebėseną, grįžtamojo ryšiu ir viešinimu. Suinteresuotųjų šalių įsitraukimas (studentai, dėstytojai, darbdaviai) į studijų proceso tobulinimą yra geras, nors kartais per daug neformalus. Ekspertai pastebi, kad, viena vertus, išorės partneriai turi reikšmingą vaidmenį užtikrinant studijų kokybę, bet, kita vertus, šis įsitraukimas galėtų būti sistemingesnis, o apibendrintų studijų proceso rezultatų ir pokyčių viešinimas – išsamesnis.

Ekspertai teigiamai vertina studijų materialiuosius išteklius, tačiau skatinta didinti tikslines lėšas atskiroms laboratorijoms ir projektams.

KETINAMŲ VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMŲ VERTINIMAS

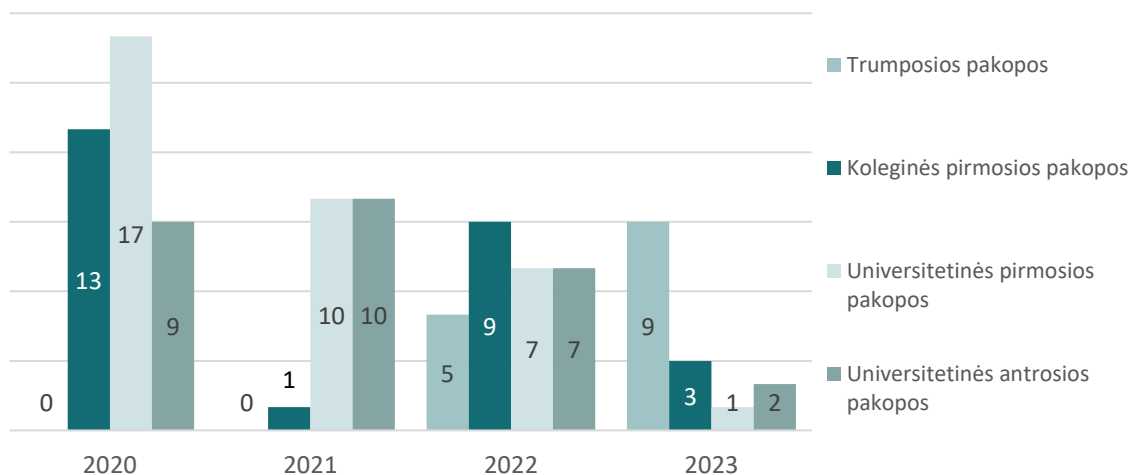
Ketnamų vykdyti studijų programos skaičiais

Naujų, t. y. dar tik ketinamų pradėti įgyvendinti, programų vertinimui taikomi 2019 m. liepos 17 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-835 patvirtintas Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas ir Studijų krypties studijų vertinamosios sritys ir rodikliai, taip pat 2019 m. gruodžio 31 d. Centro direktoriaus įsakymu Nr. V-149 patvirtinta Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo metodika.

Šioje apžvalgoje analizuojami 83 nuo 2020 sausio 1 d. iki 2023 m. gegužės 31 d. įvertintų ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatai.

Nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gegužės 31 d. aukštosios mokyklos Centrai yra pateikę išoriniam vertinimui 103 ketinamas vykdyti studijų programas (2020 m. – 39, 2021 m. – 21, 2022 m. – 28, 2023 m. iki gegužės 31 d. – 15, 11 pav.), kurios buvo vertinamos pasitelkiant nacionalinių ekspertų grupes. Dar 13 ketinamų vykdyti studijų programų 2022-2023 m. išorinis vertinimas nebuvo atliekamas, jos buvo įregistruotos supaprastinta tvarka, tose studijų kryptyse, kurios aukštosiose mokyklose buvo akredituotos maksimaliam 7 metų terminui.

Visų ekspertų grupių darbe dalyvavo studentų atstovai

11 pav. Pateiktų vertinimui ketinamų vykdyti studijų programų skaičius pagal pakopą

Pažymėtina, kad per pastaruosius keletą metų vertinimui teikiamų **ketinamų vykdyti studijų programų skaičius gerokai sumažėjęs**, lyginant su srautais buvusiais iki 2017 m. (2017 m. buvo pateikta 55 ketinamos vykdyti studijų programos, 2016 m. – 97, 2015 m. – 65). Matytina, kad tai lėmė ne tik 2017 m. pasikeitusi ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo tvarka, kai buvo pereita nuo daugeliu atvejų supaprastinto programų įregistravimo prie išsamaus ekspertinio išorinio vertinimo, bet ir mažėjantis studentų skaičius.

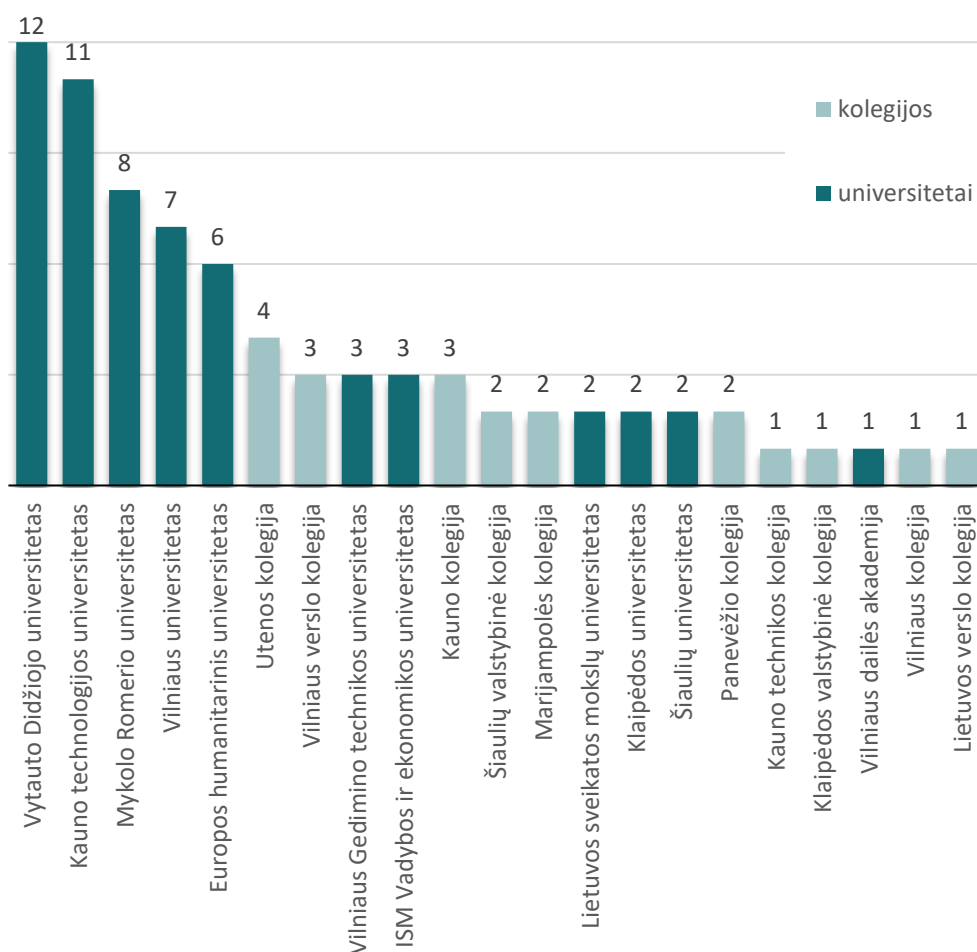
Per analizuoją laikotarpį ketinamas vykdyti studijų programas vertinimui pateikė 22 aukštosios mokyklos – 11 universitetų ir 11 kolegijų (2 pav.). Aukštųjų mokyklų tarpe skirtumų būta žymių: dau-

**Aktyviausiai naujas
programas kūrė 3
universitetai ir 3 kolegijos**

giausiai ketinamų vykdyti studijų programų iš universitetų pateikė Vytauto Didžiojo universitetas (12), Kauno technologijos universitetas (11) ir Mykolo Romerio universitetas (8), iš kolegijų – SMK Aukštoji mokykla (6) ir Utenos kolegija (4). Bendrai paėmus, universitetai ketinamas vykdyti studijų programas kūrė žymiai – daugiau nei dvigubai – aktyviau (pateikė 57), negu kolegijos (pateikė 26).

Tiesa, reikia paminėti, kad tarp aukštųjų mokyklų teiktų vertinimui studijų programų 10 programų jau buvo įregistruotos anksčiau, o jų vertinimas buvo atliekamas siekiant įvertinti jų vykdymo galimybes kitame mieste. Pavyzdžiui, Vytauto Didžiojo universitetas norėjo gauti leidimą 4 studijų programas, organizuojamas Kaune, pradėti teikti Vilniuje; tuo tarpu Mykolo Romerio universitetas 5 studijų programas, vykdomas Vilniuje, siekė pradėti vykdyti Utenoje, Marijampolėje ir Kaune; o Kauno kolegija 1 studijų programą, vykdomą Kaune, norėjo įgyvendinti Tauragėje.

**Programų pasiūlą kituose
miestuose daugiau plečia
universitetai, nei kolegijos**

112 pav. Aukštųjų mokyklų pateiktų ketinamų vykdyti studijų programų skaičius

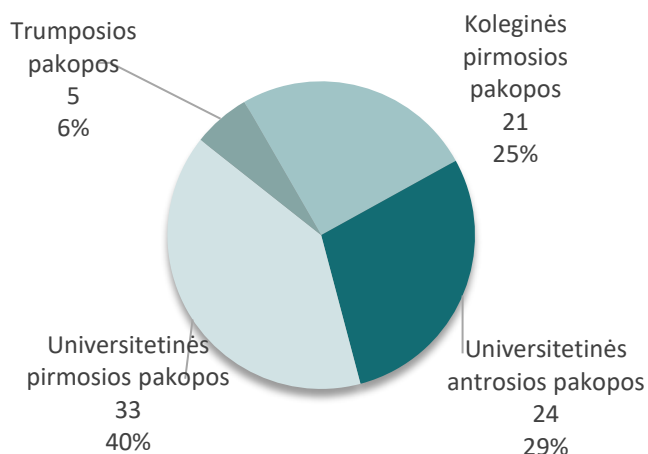
Aukštosios mokyklos daugiausiai vertinimui pateikė universitetinių pirmosios pakopos studijų programų (33), labai panašiai buvo pateikta universitetinių antrosios pakopos (24), tarp kurių viena teisės

magistro (LL.M) ir viena verslo administravimo magistro (MBA) programos, bei koleginių pirmosios pakopos (21) studijų programų.

2022 m. keturios kolegijos pateikė ir pirmąsias 5 trumposios pakopos studijų programas, skirtas profesinei kvalifikacijai pagal Lietuvos kvalifikacijų sandaros penktąjį lygį įgyti (13 pav.).

Akredituotos pirmosios 5 trumposios pakopos studijų programos kolegijose

Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatai

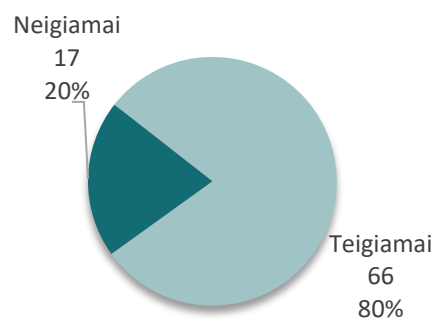
113 pav. Ketinamos vykdyti studijų programos pagal rūšį ir pakopą

Dauguma vertinimui pateiktų ketinamų vykdyti studijų programų buvo įvertintos teigiamai (80 proc.). Tačiau svarbu pažymėti, kad iš 66 teigiamai įvertintų ketinamų vykdyti studijų programų net 41 teigiamai buvo įvertinta tik aukštosios mokykloms jas pataisius pagal ekspertų rekomendacijas. Tai reiškia, kad **tik kas trečia ketinama vykdyti studijų programa neturėjo didesnių trūkumų ir ekspertai ją teigiamai įvertinto iš karto**, skirdami rekomendacijas, į kurias aukštoji mokykla turėtų atsižvelgti jau programos vykdymo eigoje.

Dažniausiai rekomendacijos, kurias ekspertai teikė programų rengėjams, siūlydami programas pataisyti per 10 d. d., buvo susijusios su programos pavadinimo, tikslo, studijų rezultatų, dalykų aprašų, numatomų dėstytojų gyvenimo aprašymų tikslinimu, programos studijų plano korekcijomis. Su viena 2 balais įvertinta sritimi (praeinama kartelė) teigiamai įvertintos 19 programų. Pasitaikė ir tokių atvejų (6), kai aukštosios mokykloms nepavyko išnaudoti ekspertų suteiktos progos programą pataisyti pagal pateiktas rekomendacijas ir po atliktų pataisymų įvertinimo, programa buvo įvertinta neigiamai.

Iš viso neigiamai įvertinta 17 ketinamų vykdyti studijų programų (20 proc.), kas reiškia, kad ekspertai identifikavo esminius trūkumus, dėl kurių programos negalėjo būti pradėtos vykdyti (14 pav.).

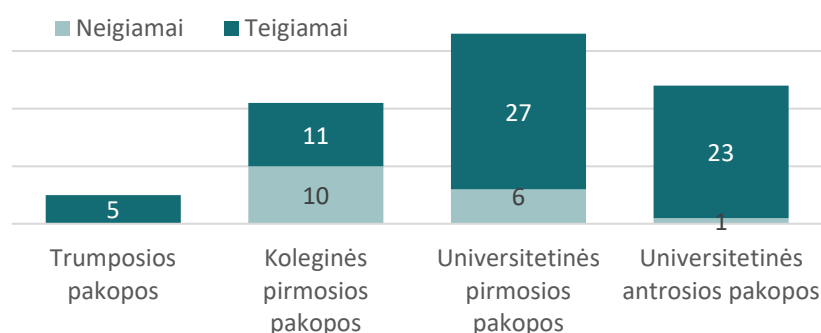
Dauguma naujų studijų programų teigiamai įvertintos tik po pataisymų

114 pav. Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatai

Lyginant valstybinių ir nevalstybinių aukštųjų mokyklų ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatus – ryškesnių skirtumų nematyti.

Svarbu pažymėti, kad tarp dažniausiai neigiamai ekspertų vertinamų ketinamų vykdyti studijų programų – koleginės pirmosios pakopos studijos studijų programos. **Beveik kas antra kolegijų pateikta ketinama vykdyti studijų programa įvertinta neigiamai** (48 proc., 15 pav.). Tarp neigiamai įvertintų koleginių studijų programų buvo tiek jau vykdomose studijų kryptyse, tiek naujose studijų kryptyse sukurtos studijų programos.

115 pav. Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatai pagal pakopas

Tuo tarpu visos kolegijų pateiktos naujos trumposios pakopos studijų programos ekspertų buvo įvertintos teigiamai.

Teigiamai buvo įvertintos visos, išskyrus vieną antrosios pakopos ketinamą studijų vykdyti studijų programą (4 proc.).

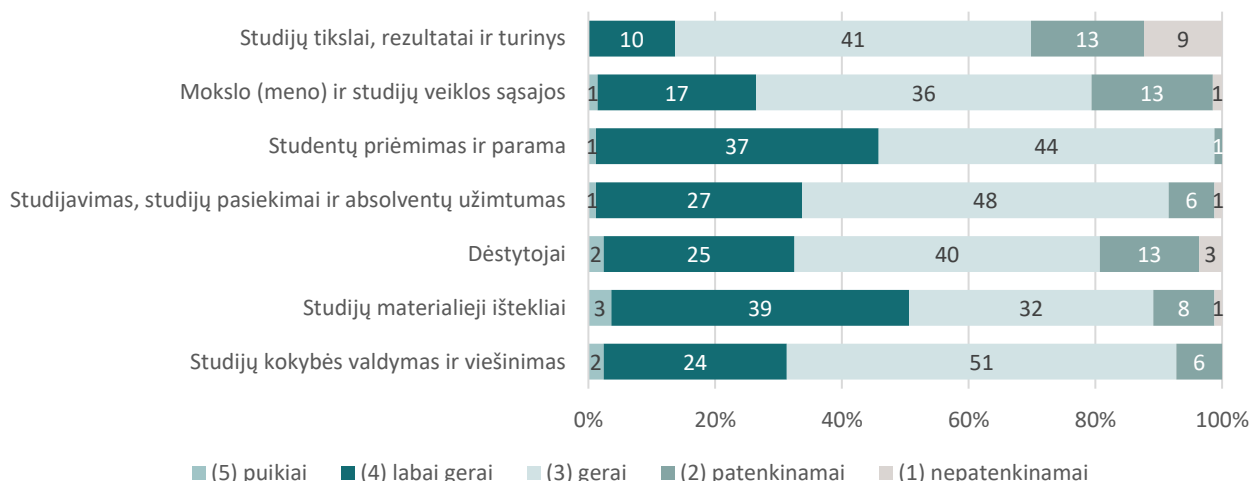
Esamų krypties programų sėkmingas vykdymas ne visada koreliuoja su naujų programų sėkmingu kūrimu

Universitetinių studijų pirmosios pakopos ketinamos vykdyti studijų programos dažniausiai buvo įvertintos teigiamai, tačiau akcentuotina, kad iš 6 neigiamai įvertintų studijų programų praktiškai visos buvo teikiamos aukštųjų mokyklų jau vykdomose studijų kryptyse. Tokie rezultatai stebina.

Lyginant su studijų krypčių vertinimu, ketinamos vykdyti studijų programos vertinamos žemesniais balais. Ketinamų vykdyti studijų programų balų vidurkis vertinant visas septynias vertinamąsias sritis – 22 balai. (iš 35). Vertinamosios sritys dažniausiai vertinamos 3 balais (*gerai – sritis plėtojama sistemiškai, be esminių trūkumų*), išskyrus materialiuųjų išteklių sritį, kuri dažniau vertinama 4 balais, ir trimis atvejais netgi gavusi didžiausią – 5 balų – įvertinimą. Studijų tikslai, rezultatai ir turinys, mokslo (meno) ir studijų sąsajos bei dėstytojai bei yra tos sritys, kuriose ekspertai nustato esminių trūkumų ir yra vertinamos 2 balais, o pirmoji sritis ne retu atveju įvertinama ir neigiamai – 1 balu (9 atvejai, 16 pav.).

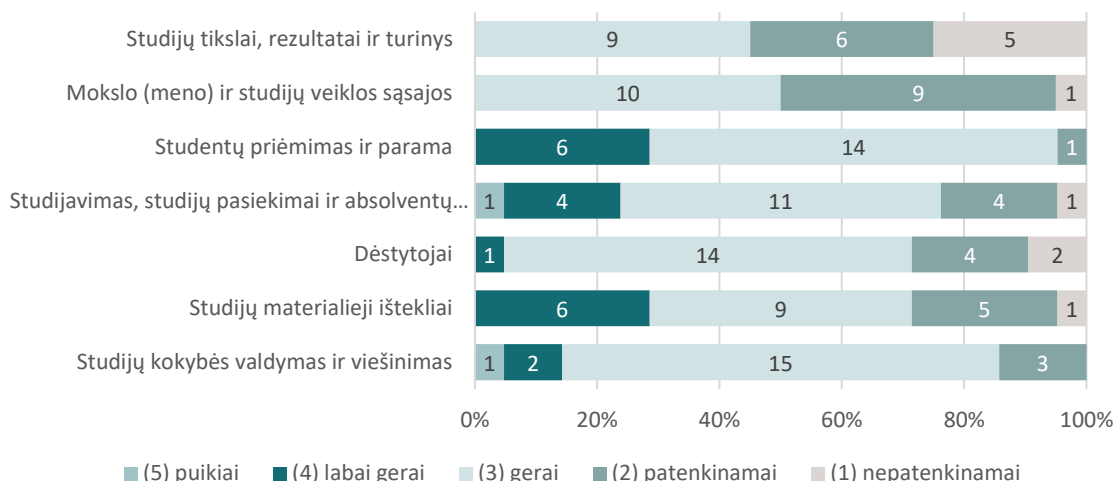
Per analizuojamą laikotarpį nuo 2020 sausio 1 d. iki 2023 m. gegužės 31 d. išskirtinai labai gerai, kai visos septynios vertinamosios sritys gavo 4-5 balus, įvertina vienintelė ketinama vykdyti studijų programa – Vilniaus universiteto pirmosios pakopos studijų programa *Matematikos mokymas ir edukometrija*, gavusi 30 balų.

Iš pateiktų vertinti 103 naujų programų tik 1 sulaukė aukščiausių balų

116 pav. Visų lygmenų ketinamų vykdyti studijų programų įvertinimo balai pagal vertinamąsias sritis

Analizuojant profesinio bakalauro ir bakalauro ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatus, matyti, kad geriausiai vertinamos sritys – studentų priėmimo ir paramos sritis bei materialieji ištekliai. **Kas antros profesinio bakalauro ketinamos vykdyti studijų programos atveju esminių trūkumų nustatoma studijų tikslų, rezultatų ir turinio bei mokslo (meno) ir studijų sąsajų srityse.**

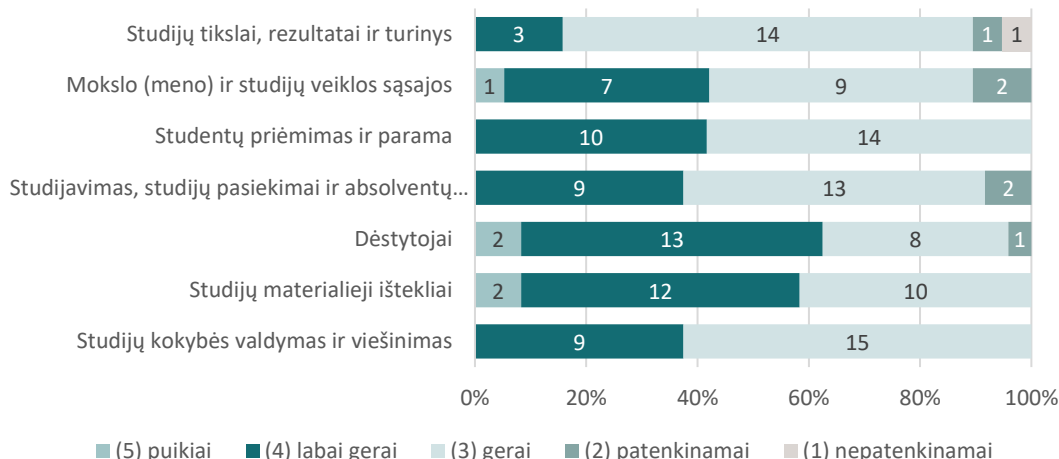
17 pav. Profesinio bakalauro programų vertinimo rezultatai pagal vertinamąsias sritis

Tuo tarpu bakalauro programų atveju silpniau vertinamos dėstytojų bei studijų tikslų, rezultatų ir turinio sritys (17, 18 pav.). Profesinio bakalauro ketinamų vykdyti studijų programų balų vidurkis vertinant visas septynias vertinamąsias sritis yra 18 balų, bakalauro – 23 balai (iš 35).

18 pav. **Bakalauro** programų įvertinimo balai pagal vertinamąsias sritis.

Magistrantūros ketinamos vykdyti studijų programos, išskyrus vieną neigiamo vertinimo atvejį, dažniausiai vertinamos gerai arba labai gerai, t.y. vertinamosios sritys vertinamos 3-4 balais. Akcentuojama tai, kad antrosios pakopos studijų programų atveju geriausiai ekspertai vertina dėstytojų vertinamąją sritį, kuri nei bakalauro, nei profesinio bakalauro studijų atveju nėra ypatingai gerai vertinama (19 pav.). Magistrantūros ketinamų vykdyti studijų programų balų vidurkis vertinant visas septynias vertinamąsias sritis – 24 balai (iš 35).

19 pav. **Magistrantūros** programų vertinimo rezultatai pagal vertinamąsias sritis.

Aukštosios mokyklos plečia socialinių, technologijos ir inžinerijos mokslų studijų programų pasiūlą

Analizuojamu laikotarpiu aukštosios mokyklos pateikė 40-ies krypčių ketinamas vykdyti studijų programas. Daugiausiai programų buvo pateikta vadybos (8), pedagogikos (7), verslo (7), teisės (6) ir informatikos inžinerijos (5) studijų kryptyse. Universitetai pateikė daugiausiai verslo krypties programų (6), kolegijos – vadybos (5).

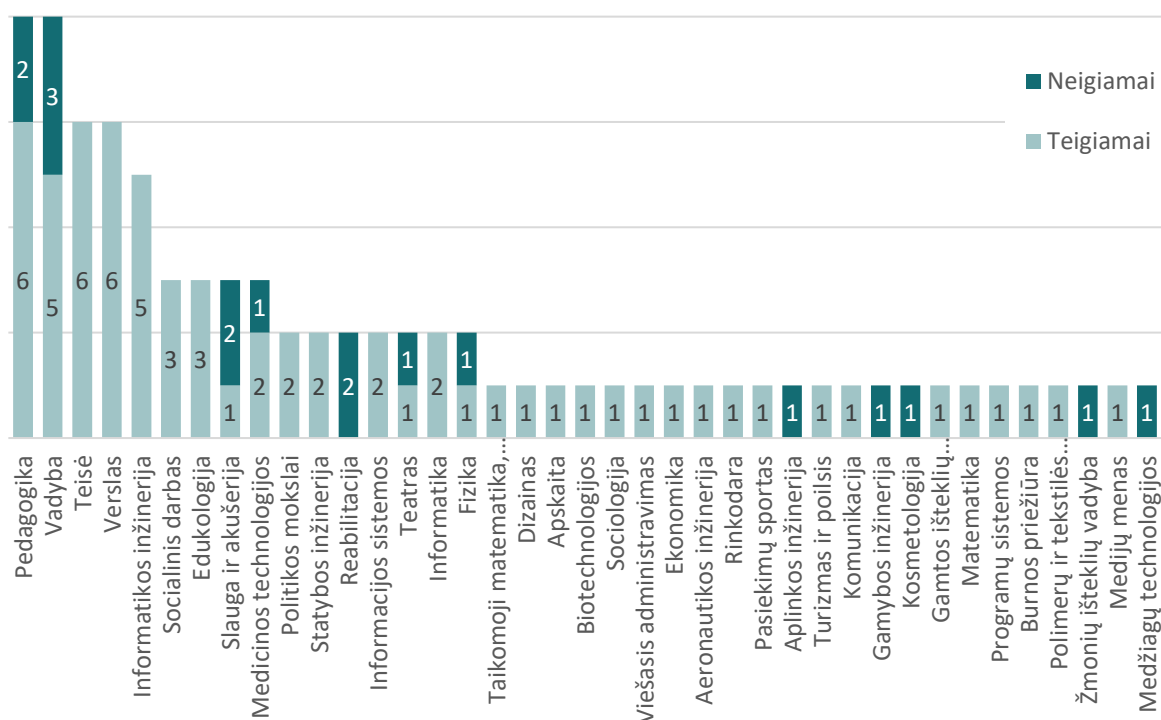
Trys pateiktos ir teigiamai įvertintos pirmosios pakopos studijų programos įregistruotos kaip tarpkryptinės, 2 – dviejų krypčių.

Kaip minėta, **dažniausiai naujų vykdyti studijų programų esminiai trūkumai** identifikuojami **trijose vertinamosios srityse: studijų tikslų, rezultatų ir turinio; mokslo (meno) ir studijų sąsajų bei dėstytojų.**

Ketinamų vykdyti studijų programų poreikio pagrindimas

Ketinamos vykdyti studijų programos poreikis yra vienas iš kertinių programos atsiradimo elementų. Programų rengėjai neretai sulaukia pastabų iš ekspertų dėl nepakankamo programos poreikio pagrįstumo ir silpno socialinių partnerių dalyvavimo programų rengime. Juk dažnai ketinamos vykdyti studijų programos poreikio pagrindime užkoduota naujos programos sėkmė tiek būsimų studentų, tiek aukštosios mokyklos atžvilgiu. Iš vienos pusės, aukštoji mokykla rinkdama programos poreikio argumentus užsitikrina, kad darbo rinka yra pasirengusi priimti būsimuosius absolventus, kad socialiniai partneriai, darbdaviai yra suinteresuoti dalyvauti programos įgyvendinimo procese, kad jų sukurtas ir siūlomas produktas yra pranašesnis siūlomu turiniu, pažangesnis taikomais įgyvendinimo metodais ir pan. Iš kitos pusės, būsimieji studentai girdėdami tvirtus aukštosios mokyklos išsakomus programos privalumus skatinami drąsiau pasirinkti naujai siūlomą programą, nes aukštoji mokykla pateikia tvirtus programos pasirinkimo argumentus, kurių aktualumas girdimas ir viešojoje erdvėje.

Dažnai sulaukiama pastabų dėl nepakankamo programos poreikio pagrindimo

20 pav. Ketinamos vykdyti studijų programos pagal kryptis ir įvertinimą

Siekiant, kad poreikio pagrindimo dalis taptų akivaizdžia pridėtine programos verte, jis turi remtis šiomis ekspertų rekomendacijomis:

- ▶ programos poreikį rekomenduojama pagrįsti ne tik visuomenei aktualiais argumentais, bet ir konkrečiais būsimų absolventų įsidarbinimo rodikliais, paklausa darbo rinkoje, rinkos vystymosi tendencijomis šalies/tarptautiniu mastu;
- ▶ jei programa aktuali regionui, atskleisti kaip regiono strateginiai planai atliepia naujai kuriamos programos lūkesčius. Jei programa ketinama pritraukti užsienio studentus, turi būti pateikiami žingsniai, kaip šie studentai bus pritraukiami;
- ▶ siekiant pabrėžti programos unikalumą, atlikti detalią panašių studijų programų analizę šalies/tarptautiniu mastu, lyginant ne tik programų pavadinimus, bet ir jų dalykinį turinį, programos įgyvendinimo sąlygas, išskiriant naujai kuriamos programos stipriąsias puses;
- ▶ įtraukti ir įgalinti socialinius partnerius aktyviai dalyvauti programos rengime;
- ▶ programos apraše pateikti daugiau faktinės informacijos ir medžiagos, kaip socialiniai partneriai dalyvavo programos rengime, akcentuoti jų įsitraukimą į programos įgyvendinimo procesus;
- ▶ atlikti studentų/moksleivių unikalias apklausas, grupines diskusijas, kurios leistų atskleisti būsimųjų studentų lūkesčius, poreikius, abejones dėl naujai kuriamos programos paklausos;
- ▶ poreikį grįsti statistiniais duomenimis, apklausų rezultatais, diskusijų metu gautomis įžvalgomis.

Kiti ketinamų vykdyti studijų programų trūkumai, kurie lemia žemesnius vertinimo balus, o tam tikrais atvejais ir neigiamą programų vertinimą:

- ▶ Vertinimo metu pasitaiko atvejų, kai paaiškėja, jog ketinamos vykdyti studijų programos koncepcija nėra iki galo išgryninta. Išsiskiria požiūriai tarp programos rengėjų, dėstytojų ir socialinių partnerių, koks visgi specialistas turėtų būti rengiamas (koks reikalingas darbo rinkai, kokius gebėjimus turėtų turėti). Kartais programos priskiriamos netinkamai studijų kryptčiai, identifikuojami neatitikimai teisės aktų reikalavimams. Gana dažnai ekspertai turi pastabų dėl per plačiai/siaurai apibrėžtų studijų programų tikslų, numatomų studijų rezultatų bei pastarųjų nepakankamo susiejimo su studijų dalykų turiniu. Kartais programų studijų planuose pasigendama nuoseklumo, tam tikriems dalykų studijų rezultatams pasiekti numatoma per mažai laiko. Ekspertai pastebi, kad ne visada studijų dalykuose užtikrinama dermė tarp studijų rezultatų, studijų ir pasiekimų vertinimo metodų. Kai kuriuose kryptyse pasigendama specifinių, modernių studijų ir pasiekimų vertinimo metodų.
- ▶ Neretais atvejais ekspertai aukštojoje mokykloje, ypač kolegijose, pasigenda mokslo taikomųjų bei užsakomųjų tyrimų, publikacijų, susijusių su ketinama vykdyti studijų programa. Dažnai perspektyviniai mokslinės veiklos, susijusios su kryptimi, kurioje teikiama ketinama vykdyti studijų programa, planai nepakankamai aiškiai apibrėžti ir išgryninti. Programų studijų turinyje ne visada atsispindi naujausi mokslo ir meno pasiekimai kryptyje. Pasigendama naujausios literatūros šaltinių dalykų aprašuose.
- ▶ Kai kuriais atvejais numatomų dėstytojų branduolys būna nepakankamai išgrynintas, pasigendama aiškos informacijos apie dėstytojų kvalifikacijos atitikimą teisės aktų reikalavimams, jų mokslinės veiklos rezultatus.
- ▶ Ekspertai dažnai teigiamai vertina atnaujintas, modernias įrengtas aukštųjų mokyklų patalpas, ir jų pritaikymą studentams su specialiaisiais poreikiais. Tačiau kai kuriuose kryptyse, dažniausiai tose, kuriuose aukštosios mokyklos neturi studijų vykdymo patirties,

pasigendama konkrečių perspektyvinių materialiosios bazės gerinimo planų, atitinkančių ke-
tinamos vykdyti studijų programos poreikius (pvz. teatras, slauga, kineziterapija ir pan.).

Apibendrinimas

Apibendrinant ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatus, galima teigti, kad per pas-
taruosius keletą metų vertinimui teikiamų ketinamų vykdyti studijų programų skaičius gerokai su-
mažėjęs, lyginant su srautais, buvusiais iki 2017 m. Matytina, kad tai lėmė ne tik 2017 m. pasikeitusi
ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo tvarka, kai buvo pereita nuo daugeliu atvejų supap-
rastino programų įregistravimo prie išsamaus ekspertinio išorinio vertinimo, bet ir mažėjantis stu-
dentų skaičius. Mažėja ir bendras aukštųjų mokyklų vykdomų studijų programų skaičius, nuo 2020
m. aukštosios mokyklos išregistravo 387 studijų programas.

Per pastaruosius 3 metus daugiau ketinamų vykdyti studijų programų vertinimui teikė universitetai,
tačiau iš dalies tai lemia situacija, kai universitetai plečia savo jau vykdomų studijų programų pasiūlą
kituose miestuose, pvz. Vytauto Didžiojo universitetas – Vilniuje, Mykolo Romerio universitetas –
Utenoje, Marijampolėje ir Kaune. Kita vertus, kolegijos pasipildo trumposios pakopos studijų prog-
ramomis, kurių pirmosios įregistruotos 2022 m. Pateiktos ir keturios jungtinės studijų programos –
trys su užsienio aukštosiomis mokyklomis, viena jau pradėta vykdyti Vytauto Didžiojo universiteto ir
Klaipėdos universiteto bendra studijų programa *Kalbėjimo ir kalbos terapija*.

**Ketinamų vykdyti studijų programų vertinimo rezultatai gana vidutiniški – vertinimo balų vidurkis
22 balai (iš 35), kas penkta programa įvertinama neigiamai.** Pažymėtina, kad dauguma ketinamų
vykdyti studijų programų teigiamai įvertinamos tik po pataisymų. Žemesniais balais vertinamos ko-
leginės studijų programos – **kas antra profesinio bakalauro studijų programa sulaukia neigiamo
vertinimo**. Geriausiai vertinamos antrosios pakopos studijų programos, ypačingai dėstytojų vertina-
moji sritis, kuri nei bakalauro, nei profesinio bakalauro studijų atveju nėra stiprioji vieta.

Dažniausiai ketinamų vykdyti studijų programų esminiai trūkumai identifikuojami studijų tikslų, re-
zultatų ir turinio, mokslo (meno) ir studijų sąsajų bei dėstytojų vertinamosiose srityse. Vertinamų
programų rengėjai neretai sulaukia pastabų iš ekspertų dėl nepakankamo programos poreikio pag-
rįstumo ir silpno socialinių partnerių dalyvavimo programų rengime.

Nors naujos programos apima gana platų studijų kryptų spektrą, tačiau dažniausiai aukštosios mo-
kyklos orientuojasi į platesnę socialinių mokslų bei inžinerijos ir technologijos mokslų programų pa-
siūlą, tuo tarpu humanitarinių, fizinių, biomedicinos mokslų ar menų studijų programos sudaro tik
nedidelę dalį. Nors pastaruoju metu labai akcentuojama tarpdisciplininių studijų svarba, tačiau per
analizuojamą laikotarpį **buvo įregistruotos tik trys tarpkryptinės studijų programos, kurių pagrin-
das – susieti kelių kryptų studijų rezultatai**.

Analizuojamu laikotarpiu startavo naujovė mūsų aukštojo mokslo sistemoje – 5-ios trumposios pa-
kopos studijų programos kolegijose.

1 priedas.

Nuo 2020-01-01 iki 2023-05-31 d. įvertintos studijų kryptys

STUDIJŲ KRYPTŲ GRUPĖS	STUDIJŲ KRYPTYS	
	ĮVERTINTOS	NEVERTINTOS
Fiziniai mokslai	Aplinkotyra Fizika Geologija	Chemija Gamtinė geografija
Gyvybės mokslai	Biologija Ekologija Genetika Mikrobiologija	Molekulinė biologija Biofizika Biochemija
Humanitariniai mokslai	Archeologija Istorija Lingvistika Literatūrologija Menotyra Regiono studijos Religijos studijos Vertimas	Filologija pagal kalbą Filosofija Kalbos studijos Klasikinės studijos Kultūros studijos Paveldo studijos Teologija
Informatikos mokslai		Informatika Informacijos sistemos Programų sistemos Informatikos inžinerija
Inžinerijos mokslai	Aeronautikos inžinerija Aplinkos inžinerija Bioinžinerija Elektros inžinerija Energijos inžinerija Mechanikos inžinerija Statybos inžinerija Transporto inžinerija	Chemijos inžinerija Elektronikos inžinerija Gamybos inžinerija Jūrų inžinerija Matavimų inžinerija Saugos inžinerija
Matematikos mokslai	Statistika	Matematika Taikomoji matematika
Menai	Kinas Muzika Teatras	Architektūra Dailė Dizainas Kraštovaizdžio architektūra Medijų menas Meno objektų restauravimas Šokis
Socialiniai mokslai	Antropologija	Ekonomika

	Informacijos paslaugos Sociologija Žurnalistika	Komunikacija Leidyba Politikos mokslai Psichologija Socialinis darbas Visuomeninė geografija
Sportas		Pasiekimų sportas Laisvalaikio sportas
Sveikatos mokslai	Burnos priežiūra Medicinos technologijos Mityba	Farmacija Kosmetologija Medicina Odontologija Reabilitacija Slauga ir akušerija Visuomenės sveikata
Technologijų mokslai	Biotechnologijos Polimerų ir tekstilės technologijos	Gamtos išteklių technologijos Jūrų technologijos Maisto technologijos Medžiagų technologijos Viešasis maitinimas
Teisė		Teisė
Ugdymo mokslai		Andragogika Edukologija Pedagogika
Verslo ir viešoji vadyba	Finansai Rinkodara Turizmas ir poilsis Verslas Viešasis administravimas	Apskaita Vadyba Žmonių išteklių vadyba
Veterinarijos mokslai	Veterinarija	
Visuomenės saugumas	Gynybos studijos	Viešasis saugumas
Žemės ūkio mokslai	Maisto studijos Miškininkystė	Agronomija Gyvulininkystė Žemės ūkis Žuvininkystė